

BELGISCHE SENAAAT

 ZITTING 2002-2003

15 OKTOBER 2002

Wetsvoorstel tot openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht en tot wijziging van een aantal bepalingen van het Burgerlijk Wetboek

AMENDEMENTEN

 Nr. 1 VAN DE HEER MONFILS EN MEVROUW de T' SERCLAES

Art. 2 tot 22

De artikelen 2 tot 22 van het wetsvoorstel vervangen door de volgende bepalingen :

« Artikel 2. — Artikel 1476, § 1, van het Burgerlijk Wetboek wordt aangevuld met een 4^obis, luidende :

« 4^obis) in voorkomend geval de vermelding dat de wil van beide partijen om wettelijk samen te wonen samenvalt met hun wil om een echtpaar te vormen en om met elkaar een intieme relatie te hebben »

Artikel 3. — Artikel 1477, § 2, van hetzelfde wetboek wordt aangevuld met een tweede lid, luidende :

« Wanneer de verklaring van wettelijke samenwoning de vermelding bevat waarvan sprake is in het 4^obis van artikel 1476, § 1, zijn mutatis mutandis ook de volgende artikelen van toepassing : 203, § 2; 203ter; 205bis, § 1 et §§ 3 à 5; 207 à 210; 213, behalve de

 Zie:

Stukken van de Senaat:

2-1173 - 2001/2002:

Nr. 1: Wetsvoorstel van mevrouw Leduc c.s.

SÉNAT DE BELGIQUE

 SESSION DE 2002-2003

15 OCTOBRE 2002

Proposition de loi ouvrant le mariage à des personnes de même sexe et modifiant certaines dispositions du Code civil

AMENDEMENTS

 N° 1 DE M. MONFILS ET MME de T' SERCLAES

Art. 2 à 22

Remplacer les articles 2 à 22 de la proposition par les dispositions suivantes :

Article 2. — L'article 1476, § 1er, du Code civil est complété par un 4° bis, libellé comme suit :

« 4^obis) le cas échéant, la mention de ce que la volonté des parties de cohabiter légalement coïncide avec leur volonté de former un couple conjugal et d'entretenir entre elles des relations intimes »

Article 3. — L'article 1477, § 2, du même code est complété par un second alinéa, libellé comme suit :

« Lorsque la déclaration de cohabitation légale contient la mention visée au 4^obis de l'article 1476, § 1er, les articles suivants sont en outre applicables par analogie : 203, § 2; 203ter; 205bis, § 1er et §§ 3 à 5; 207 à 210; 213, à l'exception de l'obligation de fidélité; 216,

 Voir:

Documents du Sénat:

2-1173 - 2001/2002:

N° 1: Proposition de loi de Mme Leduc et consorts.

getrouwheidsverplichting; 216, § 1, eerste en tweede lid; 217, eerste en tweede lid; 218; 220, §§ 2-3; 221; 224, § 1, 2° en § 2; 745bis tot 745sexies. »

Artikel 4. — In artikel 731 van hetzelfde wetboek, worden na de woorden «noch van tafel en bed gescheiden echtgenoot» de woorden «of aan zijn wettelijk samenwonende bedoeld in artikel 1476, 4^obis» ingevoegd. »

Verantwoording

Een democratische maatschappij die eerbied heeft voor alle levenshoudingen en opinies, die tegen discriminatie wil strijden, moet uiteraard ingaan op de vraag van de homoseksuelen om, net als de heteroseksuelen, te kunnen beschikken over een rechtsfiguur die, indien ze dat wensen, hun affectieve relatie vorm geeft.

Het wetsvoorstel tot openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht wil een antwoord zijn op die vraag.

Het is nog maar de vraag of dit antwoord, hier en nu, het juiste is.

Los van de bedenking of het huwelijk al dan niet alleen voor heteroseksuele paren moet worden voorbehouden, moeten we vaststellen dat het onverkort toepassen van de artikelen in het Burgerlijk Wetboek over het huwelijk — op de afstamming uitgezonderd — op de homoseksuele paren, tot grote juridische problemen leidt.

Men heeft de gelijkheid tussen homoseksuele en heteroseksuele paren willen organiseren en op die manier veroorzaakt men een nieuwe vorm van discriminatie, waarvan de kinderen die bij een homoseksueel paar leven, het slachtoffer zijn.

Dat is niet zo maar een verhaaltje. Onlangs maakten de media er melding van dat lesbische vrouwen algemeen gebruik maken van kunstmatige inseminatie en er zijn nog heel wat andere gevallen waarin kinderen bij een homoseksueel paar leven (kinderen die geadopteerd zijn door een ongehuwde die achteraf huwt met een persoon van hetzelfde geslacht, een ongehuwde moeder die met een lesbische huwt, uit de echt gescheiden ouders hertrouwen met een homoseksuele partner ...).

Meteen ziet men de juridische en maatschappelijke problemen die rijzen in verband met de afstamming, de identiteit van het kind.

Wie hierover nadenkt, gaat zich onvermijdelijk vragen stellen over de grondslag van de rechtsfiguur van het huwelijk en de manier waarop ze zich in de toekomst zal ontwikkelen.

De hoorzittingen met deskundigen in de Senaat hebben duidelijk aan het licht gebracht dat de algehele gelijkheid van homo- en heteroseksuelen in eenzelfde rechtsfiguur — het huwelijk — juridische oplossingen vergt die verder gaan dan de veralgemeende toepassing van de artikelen van het Burgerlijk Wetboek.

Moeten we het huwelijk los zien van de afstamming? Of moeten we, *mutatis mutandis*, de juridische regeling van de afstamming die momenteel alleen geldt voor heteroseksuele paren, toepassen op de gehuwde homoseksuele paren? Moeten we de regels van het huwelijk vereenvoudigen en er een soort notarieel contract van maken?

Een pak vragen, waar op korte termijn geen antwoord kan op komen.

Wanneer we het houden bij het huidige wetsvoorstel, dan schenkt het openstellen van het huwelijk voor homoseksuele paren juridisch geen voldoening.

§ 1er, alinéas 1 et 2, 217, alinéa 1er et 2; 218; 220, §§ 2-3; 221; 224, § 1er, 2°, et § 2; 745bis à 745sexies. »

Article 4. — À l'article 731 du même code, après les mots «ni séparé de corps» sont insérés les mots «ou à son cohabitant légal visé à l'article 1476, 4^obis»

Justification

Une société démocratique, respectueuse de la diversité des attitudes et des opinions, soucieuse de lutter contre les discriminations, doit évidemment accueillir la demande des homosexuels, de bénéficier, à l'instar des hétérosexuels, d'une structure juridique destinée à organiser, s'ils le souhaitent, leur relation affective.

La proposition de loi ouvrant le mariage à des personnes du même sexe veut répondre à cette préoccupation.

Toute la question est de savoir si, ici et maintenant, cette réponse est adéquate.

Indépendamment de la réflexion portant sur le point de savoir si le mariage doit ou non être réservé aux seuls couples hétérosexuels, il faut constater que l'application pure et simple, aux couples homosexuels, des articles du Code civil consacrés au mariage — à l'exception de la filiation — crée des difficultés juridiques d'importance.

Pour avoir voulu organiser l'égalité entre couples homosexuels et couples hétérosexuels, on crée une nouvelle discrimination à l'encontre des enfants amenés à vivre dans un couple homosexuel.

Cette situation n'est pas anecdotique. Les médias signalaient tout récemment que l'insémination artificielle des lesbiennes se généralisait, comme existent d'ailleurs de nombreuses autres cas où les enfants vivent dans un couple homosexuel (enfants adoptés par un célibataire se mariant ultérieurement avec une personne de même sexe, mère célibataire se mariant avec une lesbienne, parents divorcés se remarquant dans le cadre d'un mariage homosexuel ...).

On voit tout de suite les problèmes juridiques et sociétaux posés à propos de la filiation, de l'identité de l'enfant.

Une telle réflexion conduit inévitablement à se poser des questions sur les fondements mêmes de la structure juridique du mariage, et ses perspectives d'évolution.

L'audition d'experts au Sénat a clairement montré que l'égalité parfaite entre homosexuels et hétérosexuels, dans une même structure — le mariage — demanderait des solutions juridiques qui dépasseraient la simple application aux uns d'articles du Code civil applicables depuis longtemps aux autres.

Convient-il de s'orienter vers une séparation entre le mariage et la filiation? Faut-il au contraire appliquer aux couples homosexuels mariés, *mutatis mutandis*, le régime juridique de la filiation applicable actuellement aux seuls couples hétérosexuels? Faut-il simplifier les règles du mariage et les faire évoluer vers une sorte de contrat notarial?

On voit que toutes ces interrogations ne peuvent trouver des réponses dans des délais courts.

Si l'on en reste à la proposition de loi actuelle, l'ouverture du mariage aux couples homosexuels n'est pas satisfaisante juridiquement.

Om het met een zin van de Raad van State in zijn advies over de tekst te zeggen: «Het getuigt niet van behoorlijke regelgeving om bestaande rechtsfiguren aan te wenden indien daarbij onvermijdelijk afbreuk wordt gedaan aan de essentie ervan, waardoor de betrokken rechtsfiguren uiteindelijk worden uitgehouden».

Toch moet de eis van homoseksuelen om te beschikken over een rechtsfiguur die het leven van die paren organiseert, worden ingewilligd.

Het komt ons voor dat we, in afwachting van een oplossing van alle hierboven aangehaalde problemen in verband met het huwelijk zelf, de richting kunnen uitgaan van een uitbreiding van de wet van 23 november 1998 tot invoering van de wettelijke samenwoning.

Op die manier wordt de toestand van samenleven erkend van twee personen die een verklaring hebben afgelegd overeenkomstig artikel 1476 van het Burgerlijk Wetboek, door middel van een geschrift overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Het doel van deze verklaring van wettelijke samenwoning is bepaalde problemen van de samenwonenden te regelen:

- de beschikking onder de levenden (onder bezwarende titel of om niet) over de rechten op het onroerend goed van het gezin of over het huisraad;
- het huurrecht;
- indien één van beide partijen in de onmogelijkheid verkeert zijn wil te kennen te geven, dan kan de andere partij met de machtiging van de rechtbank handelingen verrichten;
- het goederenstelsel is geregeld (eigen goederen, of anders onverdeeldheid voor de gemeenschappelijke goederen);
- er is voorzien in een rechterlijk optreden wanneer «de verstandhouding ernstig verstoord is» tussen de partijen.

Zoals men ziet regelt de huidige overeenkomst van samenwoning slechts enkele situaties.

*
* *

De indieners van dit amendement stellen voor de wet van 23 november 1998 aanzienlijk te verruimen door er een reeks bepalingen in op te nemen die van toepassing zijn bij een huwelijk, behalve de artikelen over de afstamming en de artikelen die door hun aard niet kunnen worden toegepast (echtscheiding omdat de wettelijke samenwoning een overeenkomst is, getrouweid omdat echtscheiding wegens fout onmogelijk is ...).

In die gevallen worden heteroseksuele paren en homoseksuele paren die willen dat de gevolgen die de wet aan het huwelijk verbindt, op hen worden toegepast, precies op dezelfde manier behandeld, maar dan uitgaande van twee verschillende juridische structuren: het huwelijk voor de heteroseksuelen en de uitgebreide wettelijke samenwoning voor de homoseksuele paren die dat wensen.

Wie die uitgebreide wettelijke samenwoning niet wenst, kan alleen voor de huidige bepalingen van de wettelijke samenwoning kiezen (zie artikelen 2 en 3 van dit amendement).

*
* *

De juridische techniek die in dit amendement wordt gekozen, is die van de wet van 23 november 1998 tot invoering van de wettelijke samenwoning, met name de toepassing *mutatis mutandis* van de artikelen van het Burgerlijk Wetboek.

Pour reprendre une phrase du Conseil d'État dans son avis sur le texte: «il n'est pas de bonne législation d'utiliser des figures juridiques existantes lorsqu'on ne peut le faire qu'en y apportant des déformations touchant à l'essentiel qui finalement dénaturent les figures en question».

Il convient néanmoins de rencontrer les revendications des homosexuels, de disposer d'une structure juridique organisant la vie de ces couples.

Il nous paraît qu'en attendant de régler toutes les questions évoquées plus haut sur le mariage lui-même, l'on pourrait s'orienter vers un élargissement de la loi du 23 novembre 1998 instaurant le contrat de cohabitation légale.

La situation de vie commune de deux personnes ayant fait une déclaration au sens de l'article 1476 du Code civil, au moyen d'un écrit produit à l'officier de l'état civil, est ainsi reconnue.

L'objet de ce contrat de cohabitation légale est de régler certains problèmes rencontrés par les cohabitants:

- disposition entre vifs (à titre onéreux ou gratuit) des droits sur l'immeuble familial ou sur les meubles meublants;
- droit au bail;
- en cas d'impossibilité de manifester sa volonté, l'autre partie au contrat peut passer des actes moyennant autorisation du tribunal;
- le régime des biens est réglé (biens propres sinon indivision pour les biens communs);
- des dispositions sont prévues pour que la justice intervienne lorsque «l'entente est gravement perturbée» entre les parties au contrat.

On le voit, le contrat actuel de cohabitation légale ne vise que quelques situations.

*
* *

Les auteurs du présent amendement proposent de renforcer considérablement la loi du 23 novembre 1998 en l'étendant à une série de dispositions qui sont applicables en cas de mariage, à l'exception des articles relatifs à la filiation et de ceux qui, par nature, ne peuvent être appliqués (divorce puisque la cohabitation légale est un contrat, fidélité puisque il n'y a pas de possibilité de divorce pour faute ...).

Dans ces cas, couples hétérosexuels et couples homosexuels qui recherchent les effets du mariage seraient placés exactement sur le même pied, mais à partir de deux structures juridiques différentes: mariage pour les hétérosexuels et cohabitation légale étendue pour les couples homosexuels qui le souhaitent.

Pour ceux qui ne souhaitent pas cette cohabitation légale étendue, les seules dispositions actuelles de la cohabitation peuvent être choisies (voir articles 2 et 3 du présent amendement).

*
* *

La technique juridique choisie dans cet amendement est celle qui a été retenue par la loi du 23 novembre 1998 ayant inséré la cohabitation légale, à savoir l'application par analogie des articles du Code civil.

De nieuwe bepalingen die in het kader van de uitgebreide wettelijke samenwoning toegepast zouden worden op homoseksuele paren zijn de volgende:

Verplichtingen die uit de overeenkomst van wettelijke samenwoning ontstaan

— artikel 203, § 2: binnen de grenzen van de nalatenschap, van de voordelen die hij heeft gekregen bij overeenkomst van wettelijke samenwoning, door schenking of bij testament, is de langstlevende wettelijk samenwonende gehouden te zorgen voor het levensonderhoud en de opvoeding van de kinderen van zijn/haar partner, waarvan hij/zij niet de vader of de moeder is (klassiek geval);

— artikel 203ter: het recht om in rechte op te treden om de verplichtingen van artikel 203, § 2, te doen naleven;

— artikel 205bis, § 1 en § 3 tot 5: de nalatenschap van eerststervende wettelijk samenwonende, al was hij gescheiden van tafel en bed, is levensonderhoud verschuldigd aan de langstlevende, indien deze ten tijde van het overlijden behoeftig is. Dat artikel bevat ook nadere bepalingen over de toekenning van die uitkering tot onderhoud;

— artikel 207: de verplichtingen zijn wederkerig;

— artikel 208: levensonderhoud wordt slechts toegestaan naar verhouding van de behoeften van hem die het vordert en van het vermogen van hem die het verschuldigd is;

— artikel 209: wanneer hij die het levensonderhoud verstrekt of hij die het geniet, tot zodanige staat komt dat de ene het niet meer kan verschaffen of de andere het niet meer nodig heeft, hetzij voor het geheel, hetzij voor een gedeelte, kan ontheffing of vermindering ervan gevorderd worden;

— artikel 210: wanneer iemand niet in staat is de uitkering tot levensonderhoud te betalen, kan de rechtbank beslissen dat hij degene aan wie hij levensonderhoud verschuldigd is, bij zich in huis moet nemen en hem kost en onderhoud moet verschaffen;

Wederzijdse rechten en verplichtingen

— artikel 213: wettelijk samenwonenden zijn verplicht tot samenwoning, ze zijn elkaar hulp en bijstand verschuldigd;

— artikel 216, § 1, eerste en tweede lid: iedere wettelijk samenwonende heeft het recht een beroep uit te oefenen zonder de instemming van zijn partner;

— artikel 217, eerste en tweede lid: iedere wettelijk samenwonende ontvangt zijn inkomsten alleen en besteedt ze bij voorrang aan zijn bijdrage in de lasten van de samenwoning. Hij kan het overschot besteden voor de aanschaf van goederen in zoverre dat verantwoord is voor de uitoefening van zijn beroep; die goederen staan uitsluitend onder zijn bestuur;

— artikel 218: iedere wettelijk samenwonende kan, zonder de instemming van zijn partner, op zijn naam een depositorekening voor geld of effecten doen openen en een brandkast huren;

— artikel 220, §§ 2 en 3: indien één van de wettelijk samenwonenden in de onmogelijkheid verkeert om zijn wil te kennen te geven, kan de andere aan de rechtbank vragen om in zijn plaats te worden gesteld voor de uitoefening van al zijn bevoegdheden of een gedeelte ervan en om gemachtigd te worden om door derden verschuldigde geldsommen geheel of ten dele te ontvangen ten behoeve van de huishouding;

— artikel 221: iedere wettelijk samenwonende draagt in de lasten van de samenwoning bij naar zijn vermogen. Dit artikel bepaalt ook welke procedure voor de vrederechter moet worden gevolgd indien de wettelijk samenwonende die verplichting niet naleeft en de gevolgen ervan;

— artikel 224, § 1, 2°, en § 2: op verzoek van één van de wettelijk samenwonenden en onverminderd de toekenning van scha-

Les dispositions nouvelles qui seraient applicables aux couples homosexuels dans le cadre de la cohabitation légale étendue seraient les suivantes:

Des obligations qui naissent du contrat de cohabitation légale

— article 203, § 2: dans les limites de la succession, des avantages consentis par contrat de mariage, donation ou testament, le cohabitant légal survivant est tenu d'assumer l'entretien et l'éducation des enfants de son/sa partenaire dont il/elle n'est pas lui/elle-même le père ou la mère (cas classique);

— article 203ter: droit d'ester en justice pour faire respecter les obligations de l'article 203, § 2;

— article 205bis, § 1er et § 3 à 5: la succession du cohabitant légal prémourant, même séparé de corps, doit des aliments au survivant si celui-ci est dans le besoin au moment du décès. Cet article contient également des modalités relatives à l'octroi de cette pension alimentaire;

— article 207: les obligations sont réciproques;

— article 208: les aliments ne sont accordés que dans la proportion de celui qui les réclame et de la fortune de celui qui les doit;

— article 209: lorsque celui qui fournit ou celui qui reçoit des aliments est remplacé dans un état tel, que l'un ne puisse plus en donner, ou que l'autre n'en ait plus besoin, en tout ou en partie, la décharge ou la réduction peut être demandée;

— article 210: en cas d'incapacité de payer la pension alimentaire, le tribunal peut ordonner que la personne recevra dans sa demeure, nourrira et entretiendra celui auquel elle devra des aliments.

Des droits et devoirs respectifs

— article 213: les cohabitants légaux ont le devoir d'habiter ensemble, ils se doivent mutuellement secours et assistance;

— article 216, § 1er, alinéas 1er et 2: chaque cohabitant légal a le droit d'exercer une profession sans l'accord de son partenaire;

— article 217, alinéas 1er et 2: chaque cohabitant légal perçoit seul ses revenus et les affecte par priorité à sa contribution aux charges de la cohabitation. Il peut utiliser le surplus à des acquisitions de biens justifiées par l'exercice de sa profession; ces biens sont soumis à sa gestion exclusive;

— article 218: chacun des cohabitants légaux peut faire ouvrir à son nom, sans l'accord de son partenaire, tout compte de dépôt de somme ou de titres et prendre en location un coffre-fort;

— article 220, §§ 2 et 3: si un des cohabitants légaux est dans l'impossibilité de manifester sa volonté, l'autre peut demander au tribunal à lui être substitué dans l'exercice de tout ou partie de ses pouvoirs et à percevoir, pour les besoins du ménage, tout ou partie des sommes dues par des tiers;

— article 221: chacun des cohabitants légaux contribue aux charges de la cohabitation selon ses facultés. Cet article prévoit également la procédure à suivre devant le juge de paix si le cohabitant légal ne remplit pas cette obligation ainsi que ses conséquences;

— article 224, § 1er, 2°, et § 2: certains actes sont annulables à la demande d'un des cohabitants légaux et sans préjudice de l'octroi

devergoeding, kunnen bepaalde handelingen nietig worden verklaard. De vordering tot nietigverklaring of schadevergoeding moet op straffe van verval worden ingesteld binnen een jaar na de dag waarop de handeling in kennis is gekomen van de wettelijk samenwonende eiser.

Erfopvolging

— artikel 731: de erfenissen komen toe aan de kinderen en afstammelingen van de overledene, aan zijn noch uit de echt, noch van tafel en bed gescheiden echtgenoot, of aan zijn wettelijk samenwonende, aan zijn bloedverwanten in de opgaande lijn en aan zijn bloedverwanten in de zijlijn, in de orde en overeenkomstig de regels die door het wetboek worden bepaald;

— artikel 745*bis* tot 745*sexies*: die artikelen regelen het lot van de goederen die de langstlevende wettelijk samenwonende erft (vruchtgebruik, blote eigendom, volle eigendom, ...).

Aangezien het systeem van uitgebreide wettelijke samenwoning dat door dit amendement wordt geregeld, alleen erfrechten toekent aan de langstlevende wettelijk samenwonende, volstaat het, enerzijds, hem te vermelden in artikel 731 betreffende de orden in de erfopvolging en, anderzijds, de artikelen 745*bis* tot *sexies*, die de rechten regelen van de langstlevende echtgenoot, aan te passen. De andere bepalingen van het wetboek blijven gelden.

Nr. 2 VAN MEVROUW NYSSSENS

Opschrift en dispositief

Het opschrift en het dispositief van het wetsvoorstel vervangen als volgt:

« *Wetsvoorstel tot wijziging van verschillende bepalingen van het Burgerlijk Wetboek teneinde de wettelijke samenwoning te verbeteren* »

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Artikel 2

*Artikel 745*bis* van het Burgerlijk Wetboek wordt aangevuld met een § 3, luidende:*

« § 3. *Voor zover de wettelijke samenwoning twee jaar onafgebroken heeft geduurd, verkrijgt de langstlevende wettelijk samenwonende het vruchtgebruik van het onroerend goed dat bij het openvallen van de nalatenschap de partijen tot voornaamste woning diende, en het daarin aanwezige huisraad.* »

Artikel 3

*In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 745*octies* ingevoegd, luidende:*

« *Art. 745*octies*. — De regels met betrekking tot de omzetting van het vruchtgebruik vervat in de arti-*

de dommage et intérêts. L'action en nullité ou en dommages et intérêts doit être introduite, à peine de forclusion, dans l'année du jour où le cohabitant légal demandeur a eu connaissance de l'acte.

Succession

— article 731: les successions sont déférées aux enfants et descendants du défunt, à son conjoint non divorcé ni séparé de corps, ou à son cohabitant légal, à ses ascendants et à ses parents collatéraux, dans l'ordre et suivant les règles déterminées par le code;

— article 745*bis* à 745*sexies*: ces articles règlent le sort des biens dont hérite le conjoint cohabitant (usufruit, conversion d'usufruit, nu-propriété, pleine propriété ...).

Comme le système de la cohabitation légale étendue organisé par le présent amendement n'octroie des droits successoraux qu'au profit du cohabitant survivant, il suffit, d'une part, de le mentionner dans l'article 731 relatif à l'ordre des successions et, d'autre part, de viser les articles 475*bis* à *sexies* qui règlent les droits du conjoint survivant. Les autres dispositions du code restent d'application.

Philippe MONFILS.
Nathalie de T' SERCLAES.

N° 2 DE MME NYSSSENS

Intitulé et dispositif

Remplacer l'intitulé de la proposition de loi et son dispositif par ce qui suit:

« *Proposition de loi visant à modifier diverses dispositions du Code civil en vue d'améliorer la cohabitation légale* »

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Article 2

*L'article 745*bis* du Code civil est complété par un § 3, rédigé comme suit:*

« § 3. *Dans la mesure où la cohabitation légale a duré deux ans sans interruption, le cohabitant légal survivant recueille l'usufruit de l'immeuble affecté au jour de l'ouverture de la succession au logement principal des parties, ainsi que des meubles meublants qui le garnissent.* »

Article 3

*Un article 745*octies*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code:*

« *Art. 745*octies*. — Les règles relatives à la conversion de l'usufruit figurant aux articles 745*quater* à*

kelen 745quater tot 745sexies zijn van toepassing op de langstlevende wettelijk samenwonende als de wettelijke samenwoning twee jaar onafgebroken heeft geduurd.»

Artikel 4

Artikel 915bis van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met een § 5, luidende:

« § 5. Als de wettelijke samenwoning twee jaar onafgebroken heeft geduurd, kunnen de schenkingen onder de levenden of bij testament niet tot gevolg hebben dat de langstlevende wettelijk samenwonende het vruchtgebruik verliest van het onroerend goed dat bij het openvallen van de nalatenschap de samenwonenden tot voornaamste woning diende en van het daarin aanwezige huisraad.»

Artikel 5

Artikel 1475 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met een 3°, luidende:

« 3° niet met elkaar verbonden zijn door een verwantschap die een huwelijksbeletsel vormt waarvoor de Koning geen ontheffing kan verlenen.»

Artikel 6

Het vierde tot en met het zesde lid van § 2 van artikel 1476 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

« Wanneer een van de partijen besluit de wettelijke samenwoning te beëindigen, brengt zij de andere partij hiervan op de hoogte bij aangetekende brief met ontvangstbewijs. De eenzijdige verklaring van de beëindiging wordt eveneens overhandigd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van beide partijen, of, indien de partijen geen woonplaats hebben in dezelfde gemeente, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de woonplaats van de partij die de verklaring aflegt. De ambtenaar van de burgerlijke stand betekent binnen acht dagen de beëindiging bij gerechtsdeurwaardersexploot aan de andere partij en in voorkomend geval geeft hij er kennis van bij aangetekende brief binnen dezelfde termijn aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente van de woonplaats van de andere partij.

In elk geval moeten de kosten van de betekening en de kennisgeving vooraf worden betaald door hen die de verklaring afleggen.

De ambtenaar van de burgerlijke stand maakt melding van de beëindiging van de wettelijke samenwoning in het bevolkingsregister.

745sexies sont applicables au cohabitant légal survivant dès lors que la cohabitation légale a duré deux ans sans interruption.»

Article 4

L'article 915bis du même Code est complété par un § 5, rédigé comme suit:

« § 5. Dès lors que la cohabitation légale a duré deux ans sans interruption, les libéralités par acte entre vifs ou par testament ne peuvent avoir pour effet de priver le cohabitant légal survivant de l'usufruit de l'immeuble affecté au jour de l'ouverture de la succession au logement principal des cohabitants ainsi que des meubles meublants qui le garnissent.»

Article 5

L'article 1475 du Code civil est complété par un 3°, rédigé comme suit:

« 3° ne pas être liées entre elles par un lien de parenté créant un empêchement à mariage dont le Roi ne peut dispenser.»

Article 6

Remplacer les alinéas 4 à 6 du § 2 de l'article 1476 du même Code comme suit:

« Lorsque l'une des parties décide de mettre fin à la cohabitation légale, elle en informe l'autre partie par lettre recommandée avec accusé de réception. La déclaration unilatérale de cessation est également remise à l'officier de l'état civil de la commune du domicile des deux parties ou, lorsque les parties ne sont pas domiciliées dans la même commune, à l'officier de l'état civil de la commune du domicile de la partie qui fait la déclaration. L'officier de l'état civil signifie la cessation à l'autre partie dans les huit jours et par exploit d'huissier de justice et, le cas échéant, il la notifie, dans le même délai et par lettre recommandée, à l'officier de l'état civil de la commune du domicile de l'autre partie.

En tout état de cause, les frais de la signification et de la notification doivent être payés préalablement par ceux qui font la déclaration.

L'officier de l'état civil acte la cessation de la cohabitation légale dans le registre de la population.

De wettelijke samenwoning wordt daadwerkelijk beëindigd vanaf het ogenblik dat er melding van wordt gemaakt in het bevolkingsregister. »

Artikel 7

In artikel 1477 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A. In § 2 worden na de woorden « 224, § 1, 1 », de woorden « 2 en § 2 » toegevoegd.

B. Paragraaf 2 wordt aangevuld als volgt: « In geval van beëindiging van de wettelijke samenwoning moet de wettelijk samenwonende huurder die de huurovereenkomst wenst op te zeggen, de andere partij de gelegenheid bieden met de eigenaar te onderhandelen over de opzegging van de huurovereenkomst.

Als de wettelijke samenwoning op vraag van één van de partijen beëindigd wordt, brengt de huurder die alle uit de huurovereenkomst voortvloeiende rechten wenst te behouden, de andere partij daarvan bij een ter post aangetekende brief op de hoogte. Om de woning te verlaten beschikt de andere partij over een bij overeenkomst vastgestelde termijn van drie maanden tot één jaar vanaf de dag waarop hij de kennisgeving ontvangen heeft.

Als de wettelijke samenwoning op vraag van één van de partijen beëindigd wordt, zal de partij die geen eigenaar is van het gemeenschappelijk onroerend goed de woonplaats verlaten binnen een bij overeenkomst vastgestelde termijn van drie maanden tot één jaar vanaf de dag dat hij de kennisgeving bij een ter post aangetekende brief ontvangen heeft. In voorkomend geval zal zij aan de eigenaar of zijn rechtverkrijgenden de terugbetaling vorderen van alle kosten die zij gemaakt heeft voor het onderhoud of de verbetering van het onroerend goed en die geen onderhoudskosten zijn die gewoonlijk ten laste van de huurder zijn. »

C. Paragraaf 3 wordt aangevuld als volgt:

« § 3. Zo een van de samenwonenden deze verplichting niet nakomt, kan de andere samenwonende zich tot de vrederechter wenden, teneinde recht te krijgen op een onderhoudsuitkering, dan wel, binnen de door het vonnis vastgestelde voorwaarden en beperkingen, op de inkomsten van zijn partner, alsook op alle andere bedragen die hem door derden verschuldigd zijn.

D. Paragraaf 4 wordt vervangen als volgt:

« § 4. De wettelijk samenwonenden zijn elkaar wederzijdse hulp en bijstand verschuldigd.

Zo een van de wettelijk samenwonenden zijn verplichting tot bijstand niet nakomt, kan de andere samenwonende zich krachtens artikel 1479 tot de

La fin de la cohabitation légale devient effective à dater de la mention qui en est faite dans le registre de la population. »

Article 7

À l'article 1477 du même Code, les modifications suivantes sont apportées:

A. Au § 2 après les mots « 224, § 1er, 1 » les mots « 2 et § 2 » sont insérés.

B. Le § 2 est complété comme suit: « En cas de rupture de la cohabitation légale, le cohabitant légal titulaire du bail qui souhaite mettre fin au bail ne peut le faire sans permettre à l'autre partie de négocier avec le propriétaire la cession de ce bail.

S'il est mis fin à la cohabitation légale à la demande de l'une ou de l'autre partie, le titulaire du bail qui souhaite conserver tous les droits résultant du bail en avise l'autre partie par lettre recommandée à la poste. L'autre partie dispose alors d'un délai, à fixer conventionnellement, de trois mois à un an à dater de la réception de cet avis pour quitter les lieux.

S'il est mis fin à la cohabitation légale à la demande de l'une ou de l'autre partie, la partie non propriétaire de l'immeuble commun quittera les lieux dans un délai, à fixer conventionnellement, de trois mois à un an suivant l'avis qui lui sera donné par lettre recommandée à la poste. Elle pourra, le cas échéant, réclamer au propriétaire ou à ses ayants droit le remboursement de toutes les dépenses qu'elle aura exposées pour l'entretien ou l'amélioration de l'immeuble et qui ne seraient pas des dépenses d'entretien normalement à charge d'un locataire. »

C. Le § 3 est complété comme suit:

« § 3. À défaut pour l'un des cohabitants de satisfaire à cette obligation, l'autre cohabitant peut saisir le juge de paix aux fins de se voir attribuer une pension alimentaire ou de se faire autoriser à percevoir, à l'exclusion de l'autre partie, dans les conditions et les limites que le jugement fixe les revenus de l'autre partie ainsi que toutes autres sommes qui lui sont dues par des tiers. »

D. Le § 4 est remplacé comme suit:

« § 4. Les cohabitants légaux se doivent mutuellement secours et assistance.

À défaut pour l'un des cohabitants légaux de satisfaire à son obligation de secours, l'autre cohabitant peut saisir le juge de paix conformément à l'arti-

vrederechter wenden, teneinde recht te krijgen op een onderhoudsuitkering, dan wel, binnen de door het vonnis vastgestelde voorwaarden en beperkingen, op de inkomsten van zijn partner, alsook op alle andere bedragen die hem door derden verschuldigd zijn. De onderhoudsuitkering wordt naar billijkheid vastgesteld door de vrederechter, voor een door hem bepaalde duur die de duur van één jaar vanaf de beëindiging van de wettelijke samenwoning, vermeld in het bevolkingsregister overeenkomstig artikel 1476, § 2, zesde lid, niet mag overschrijden.

In geen geval mag de onderhoudsuitkering een derde van de netto inkomsten van de schuldenaar overschrijden. »

E. Paragraaf 4 wordt § 5.

F. Paragraaf 5 (nieuw) wordt aangevuld als volgt:

«De solidariteit jegens derden vervalt op het ogenblik dat de beëindiging van het gemeenschappelijke leven hen ter kennis is gebracht.»

Artikel 8

A. Artikel 1478, derde lid, van hetzelfde Wetboek vervalt.

B. Artikel 1478 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met het volgende lid:

«Deze overeenkomst voorziet in elk geval in een opzegtermijn van beperkte en redelijke duur die rekening houdt met de omstandigheden, in geval van eenzijdige beëindiging van de wettelijke samenwoning, of bij gebrek hieraan, in de storting van een compensatievergoeding.»

Artikel 9

Artikel 1479 van hetzelfde Wetboek wordt gewijzigd als volgt:

A. In het tweede lid worden de woorden «op de dag dat de wettelijke samenwoning, zoals bedoeld in artikel 1476, § 2, zesde lid, wordt beëindigd» vervangen door de woorden «ten laatste één jaar na de beëindiging van de wettelijke samenwoning, vermeld in het bevolkingsregister overeenkomstig artikel 1476, § 2, zesde lid».

B. De laatste zin van het laatste lid van dit artikel wordt vervangen als volgt:

«Die geldigheidsduur mag niet langer zijn dan één jaar na de beëindiging van de wettelijke samenwoning, vermeld in het bevolkingsregister overeenkomstig artikel 1476, § 2, zesde lid.»

cle 1479 aux fins de se voir attribuer une pension alimentaire ou de se faire autoriser à percevoir, dans les conditions et les limites que le jugement fixe, les revenus de son partenaire, ainsi que toutes les autres sommes qui lui sont dues par des tiers. La pension est fixée en équité par le juge de paix pour la durée qu'il détermine et qui ne peut dépasser un an à dater de la cessation de la cohabitation légale, actée dans le registre de la population conformément à l'article 1476, § 2, alinéa 6.

En toutes hypothèses, la pension ne pourra excéder un tiers des revenus nets du débiteur. »

E. Le § 4 devient le § 5.

F. Le § 5 (nouveau) est complété comme suit:

«La solidarité prend fin à l'égard des tiers au moment où la rupture de la vie commune a été portée à leur connaissance.»

Article 8

A. L'article 1478, alinéa 3, du même Code est supprimé.

B. L'article 1478 du même Code est complété par l'alinéa suivant:

«Cette convention prévoit, en toutes hypothèses, un délai de préavis à respecter en cas de rupture unilatérale de la cohabitation légale, d'une durée limitée et raisonnable au regard des circonstances ou, à défaut, le versement d'une indemnité compensatoire.»

Article 9

À l'article 1479 du même Code, les modifications suivantes sont apportées:

A. À l'alinéa 2, remplacer les mots «au jour de la cessation» par les mots «au plus tard un an à dater de la cessation de la cohabitation légale, actée dans le registre de la population conformément à l'article 1476, § 2, alinéa 6».

B. La dernière phrase du dernier alinéa de cet article est remplacée par ce qui suit:

«Cette durée de validité ne peut excéder un an à dater de la cessation de la cohabitation légale, actée dans le registre de la population conformément à l'article 1476, § 2, alinéa 6.»

C. Het laatste lid van dit artikel wordt aangevuld met een nieuw lid, luidende:

«De zaak wordt aanhangig gemaakt bij de vrede-rechter door middel van een verzoekschrift op tegen-spraak, overeenkomstig de artikelen 1034 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek.»

Artikel 10

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 1479bis (nieuw) ingevoegd, luidende:

«De wettelijk samenwonende wordt gelijkgesteld met de echtgenoot voor de toepassing van de volgende wet- en regelgeving:

— de wet van 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn;

— het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers;

— het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers;

— de gecoördineerde wet van 14 juni 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen;

— het koninklijk besluit van 4 november 1963 tot uitvoering van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen;

— het koninklijk besluit van 30 juli 1964 houdende de voorwaarden waaronder de toepassing van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, tot de zelfstandigen wordt verruimd;

— de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971;

— de wetten betreffende de schadeloosstelling voor beroepsziekten, gecoördineerd op 3 juni 1970;

— de wet van 11 april 1995 tot invoering van het «handvest» van de sociaal verzekerde;

— de wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders, gecoördineerd op 19 december 1939.»

Verantwoording

De toelichting van dit wetsvoorstel definieert het huwelijk als «een (vormgebonden) verbintenis tussen twee personen, met als voornaamste doel het creëren van een duurzame samenlevingsband. Het huwelijk biedt beide partners de mogelijkheid om hun band en de gevoelens die ze voor elkaar hebben tegenover de buitenwereld te bevestigen».

C. Le dernier alinéa de cet article est complété par un nouvel alinéa, rédigé comme suit:

«Le juge de paix est saisi par requête contradictoire, conformément aux articles 1034bis et suivants du Code judiciaire.»

Article 10

Un article 1479bis (nouveau) est inséré dans le même Code, rédigé comme suit:

«Le cohabitant légal est assimilé au conjoint pour l'application des législations et réglementations suivantes:

— la loi du 20 juillet 1990 instaurant un âge flexible de la retraite pour les travailleurs salariés et adaptant les pensions des travailleurs salariés à l'évolution du bien-être général;

— l'arrêté royal n° 50 du 24 octobre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs salariés;

— l'arrêté royal n° 72 du 10 novembre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs indépendants;

— la loi coordonnée du 14 juin 1994 relative à l'assurance obligatoire soins de santé et indemnités;

— l'arrêté royal du 4 novembre 1963 portant exécution de la loi du 9 août 1963 instituant et organisant un régime d'assurance obligatoire contre la maladie et l'invalidité;

— l'arrêté royal du 30 juillet 1964 portant les conditions dans lesquelles l'application de la loi du 9 août 1963 instituant et organisant un régime d'assurance obligatoire contre la maladie et l'invalidité est étendue aux travailleurs indépendants;

— la loi du 10 avril 1971 sur les accidents du travail;

— les lois relatives à la réparation des dommages résultant des maladies professionnelles, coordonnées le 3 juin 1970;

— la loi du 11 avril 1995 visant à instituer la charte de l'assuré social;

— les lois relatives aux allocations familiales pour travailleurs salariés, coordonnées le 19 décembre 1939.»

Justification

Les développements de la proposition de loi à l'examen définissent le mariage comme «une relation (formelle) entre deux personnes, ayant comme but principal la création d'une communauté de vie durable. Le mariage offre aux deux partenaires la possibilité d'affirmer au grand jour leur relation et les sentiments qu'ils ont l'un pour l'autre».

Vanuit socio-cultureel of antropologisch standpunt kan het huwelijk echter niet worden herleid tot een dergelijke individualistische opvatting. Gesteld dat die definitie wel aanvaard wordt, dan zou de relatie niet *per se* geïnstitutionaliseerd moeten worden — het huwelijk is tenslotte een instituut. De in de toelichting voorgestelde definitie slaat in werkelijkheid veeleer op het zogenaamde samenlevingscontract of de wettelijke samenwoning.

Vanuit socio-cultureel oogpunt wordt het huwelijk nog steeds gedefinieerd als de verbintenis tussen een man en een vrouw waaruit mogelijk kinderen worden geboren. Die definitie omvat twee elementen: de dimensie van complementariteit tussen het mannelijk en het vrouwelijk geslacht en voorts een dimensie van de mogelijke voortplanting.

De voorstelling die de samenleving zich vormt van het sociale instituut «huwelijk» is nog steeds de verbintenis tussen een man en een vrouw.

Als de verscheidenheid van menselijke samenlevingen bovendien vanuit antropologisch standpunt wordt bekeken, blijkt dat het huwelijk per definitie heteroseksualiteit impliceert.

Het huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht levert dan ook een antropologische incoherentie op aangezien de identiteit van het gehuwde koppel zich in de maatschappij vertaalt naar een instituut dat gebaseerd is op het biologische gegeven van de seksuele voortplanting die in gecodeerde normen de verschillen tussen de geslachten en de generaties uitdrukt. Met andere woorden: een nieuw feit dat de definitie van het huwelijk verregaand overschrijdt, kan geen aanspraak maken op de term huwelijk.

Wat natuurlijk wel zou kunnen is dat de klassieke definitie van het huwelijk wordt aangepast, maar dan zou de wetgever ook het juridisch statuut van het huwelijk moeten aanpassen, en met name de gevolgen inzake afstamming.

Zo gaan de artikelen 315 en 317 van het Burgerlijk Wetboek ervan uit dat de «echtgenoot» logischerwijze de vermoedelijke vader is. In een systeem dat louter het huwelijk tussen man en vrouw kent, is er geen verwarring mogelijk. Maar wat betekent «echtgenoot» wanneer een man met een man of een vrouw met een vrouw gehuwd is?

De Raad van State merkt trouwens terecht op dat het ontwerp van de regering erkent dat er een verschil is tussen het huwelijk van een man met een vrouw en het huwelijk van twee personen van hetzelfde geslacht. De regering maakt via zijn ontwerp immers wel een huwelijk tussen homoseksuelen mogelijk, maar raakt niet aan de regels betreffende het juridisch statuut van een huwelijk met betrekking tot de afstamming, door bloedverwantschap of door adoptie, van het kind van de echtgenoot en echtgenote.

Precies omdat er een verschil bestaat tussen een verbintenis tussen homoseksuelen en een verbintenis tussen heteroseksuelen valt een ongelijke behandeling te verantwoorden zodat de wet dan ook het huwelijk kan voorbehouden aan mensen van verschillend geslacht.

Het gelijkheidsbeginsel vereist geenszins dat wat verschillend is (een man en een vrouw) hetzelfde wordt. Anders zou men zich op het gelijkheidsbeginsel kunnen beroepen om de afschaffing van het verschil tussen de geslachten te eisen.

Door de wet op de wettelijke samenwoning aan te passen is het perfect mogelijk homoseksuele koppels eenzelfde juridische bescherming te bieden als gehuwde koppels. Daarvoor hoeft onze socio-culturele definitie van het huwelijk niet uitgehold te worden door haar te ontdoen van de dimensies van mogelijke voortplanting en van complementariteit tussen het mannelijk en het vrouwelijk geslacht. Dat is niet nodig en al evenmin raadzaam om twee redenen:

1° Een grondbeginsel in een menselijke samenleving is dat wat verschillend is, juridisch en symbolisch niet over één kam te sche-

Or, force est de constater que d'un point de vue tant socioculturel qu'anthropologique, le mariage ne peut se résumer à cette perspective individualiste: si on l'admettait d'ailleurs, l'institutionnalisation de la relation — le mariage est une institution — ne serait pas recherchée. La définition proposée dans les développements renvoie en réalité davantage à ce qu'on pourrait appeler le contrat de vie commune ou encore la cohabitation légale.

Socioculturellement, le mariage se définit toujours comme l'union d'un homme et d'une femme potentiellement procréative. Cette définition contient deux éléments: une dimension de complémentarité du sexe masculin et du sexe féminin, et une dimension potentiellement procréative.

La représentation que se fait la société de l'institution sociale du mariage est toujours celle de l'union d'un homme et d'une femme.

Par ailleurs, d'un point de vue anthropologique, si l'on examine la diversité des sociétés humaines, le mariage implique, par définition, hétérosexualité.

Dans cette perspective, le mariage homosexuel doit être vu comme un incohérence anthropologique puisque l'identité du couple marié se traduit socialement dans une institution appuyée sur le fait biologique de la reproduction sexuée qui établit en normes codées la différence des sexes et des générations. En d'autres termes, on ne peut appeler mariage, une réalité nouvelle qui échappe largement à la définition du mariage.

Sauf, évidemment, à modifier la définition classique du mariage, mais dans ce cas, il serait alors nécessaire que le législateur modifie aussi le statut juridique du mariage, et notamment ses effets en matière de filiation.

Par exemple, les articles 315 et 317 du Code civil rendent logiquement applicable au «mari» la présomption de paternité. Il n'y a pas de risque de confusion dans un système qui ne connaît que le mariage d'un homme et d'une femme. Mais que signifiera le mot «mari» dans le cas d'un homme marié avec un autre homme ou d'une femme mariée avec une autre femme?

Le Conseil d'État observe d'ailleurs, à juste titre, que le projet du gouvernement reconnaît lui-même la différence qui subsisterait entre le mariage d'un homme et d'une femme et le mariage de deux personnes de même sexe, dès lors que le gouvernement admet, dans son projet, le mariage entre homosexuels, mais écarte les règles du statut juridique du mariage qui organisent la filiation, par le sang ou par l'adoption, de l'enfant du mari et de l'épouse.

C'est bien parce qu'il y a, par la force des choses, une différence entre union hétérosexuelle et homosexuelle que cette différence justifie une différenciation de traitement qui permet à la loi de réserver le mariage aux personnes de sexe différent.

Le principe d'égalité ne commande pas, en tant que tel, que ce qui est différent (un homme et une femme) devienne semblable. À défaut, on pourrait invoquer le principe d'égalité pour revendiquer qu'on supprime la différence des sexes.

Il est parfaitement possible de résoudre, par l'aménagement de la loi sur la cohabitation légale, la question de l'accès pour les couples homosexuels à une protection juridique de leur couple équivalente à celle dont bénéficient les couples mariés. Il n'est pas nécessaire pour se faire de modifier fondamentalement notre définition socio-culturelle du mariage, en lui enlevant tant sa dimension potentiellement procréative que sa dimension de complémentarité du sexe masculin et du sexe féminin. Ce n'est pas nécessaire et ce n'est pas souhaitable pour deux raisons:

1° Il est fondamental, dans une société humaine, de ne pas indifférencier symboliquement et juridiquement ce qui est diffé-

ren is. Een van de hoekstenen van de menselijke samenleving is het verschil tussen de geslachten. Door een homoseksueel koppel gelijk te stellen aan een heteroseksueel koppel verdwijnt dat verschil.

2° De afstamming van het kind: na het huwelijk tussen homoseksuelen rijst de vraag naar de mogelijkheid van adoptie door een homoseksueel koppel, waaraan noch het wetsontwerp noch het wetsvoorstel enige aandacht wil besteden. Momenteel bestaat er een duidelijk verband tussen huwelijk en afstamming alsook tussen heteroseksualiteit en afstamming. Bijgevolg is er ook een duidelijk verband tussen huwelijk en heteroseksualiteit. Hoe zit het met de afstamming (niet te verwarren met het stiefouderschap) tussen een kind en zijn «sociale ouder», dus de homoseksuele partner van zijn vader of moeder?

Als het de bedoeling is het principe te erkennen dat twee partners van hetzelfde geslacht net zozeer een koppel of een gezin vormen als twee partners van verschillend geslacht, hoeft onze definitie van het huwelijk niet te veranderen. De wet van 23 november 1998 tot invoering van de wettelijke samenwoning is immers reeds van kracht (artikelen 1475 tot 1479 van het Burgerlijk Wetboek). Het volstaat ze thans te verbeteren.

Globaal genomen was die wet oorspronkelijk bedoeld om tegemoet te komen aan de verwachtingen van homoseksuele koppels. Hij heeft echter nooit helemaal de verwachtingen van ongehuwde koppels, homo's of hetero's, ingelost. De wet én het statuut van wettelijk samenwonende hebben immers nagenoeg uitsluitend een symbolische waarde. De wetgever heeft er bewust voor gekozen geen statuut in te voeren dat rechtsgevolgen tot stand brengt voor de persoon van de wettelijk samenwonenden maar slechts een vermogensrechtelijk statuut, dat bovendien nog zonder «opzegtermijn» door een van beiden kan worden beëindigd. Zo heeft de wetgever van de toch al beperkte wettelijke bescherming voor samenwonenden in de praktijk een lege doos gemaakt.

De hervorming lost in de praktijk geen enkel probleem op waarmee ongehuwde koppels te maken krijgen, bijvoorbeeld wanneer zij uit elkaar gaan of een van hen overlijdt.

Dat is wellicht een van de redenen waarom koppels geïnteresseerd zijn in het statuut.

Dit amendement strekt ertoe het statuut van de wettelijk samenwonenden te verbeteren, zodat zowel hetero- als homokoppels er baat bij kunnen hebben.

De volgende verbeteringen worden aangebracht:

1. Werkingssfeer

Ook al regelt de wet van 23 november 1998 zowel de relatie binnen koppels als de relatie tussen verwanten, toch hadden de parlementsleden destijds wel degelijk de situatie van een koppel met een affectieve en seksuele relatie voor ogen, aangezien de wet:

- enkel betrekking heeft op de relatie tussen twee personen;
- de wettelijke samenwoning onverenigbaar maakt met een huwelijk of een andere relatie als koppel.

Door de uitgebreide werkingssfeer kan de wet in zijn huidige vorm problemen veroorzaken bij het openvallen van de nalatenschap wanneer een bloedverwant in de opgaande lijn samenwoont met een afstammeling.

Het is dan ook raadzaam de toepassings sfeer van de wet van 1998 te beperken en alle bloedverwanten ervan uit te sluiten. Het amendement wil dus een bijkomende voorwaarde invoeren om een verklaring van wettelijke samenwoning te kunnen afleggen, namelijk dat de partijen niet met elkaar verbonden mogen zijn door een vorm van bloedverwantschap die een huwelijksbeletsel oplevert waarvoor de Koning geen ontheffing kan verlenen.

rent. Un des éléments fondateurs et structurants de la communauté humaine est la différence des sexes. Assimiler un couple homosexuel à un couple hétérosexuel reviendrait à gommer la différence des sexes.

2° La problématique du lien de filiation de l'enfant: derrière la question du mariage homosexuel, se profile la question de l'adoption par un couple homosexuel, ce qu'écarte expressément le projet du gouvernement et la proposition de loi. À l'heure actuelle, il existe clairement un lien entre mariage et filiation et entre hétérosexualité et filiation, et par voie de conséquence, entre le mariage et l'hétérosexualité. Qu'en serait-il du lien de filiation (à distinguer de la beau-parentalité) entre l'enfant et son éventuel «parent social» qui serait le partenaire homosexuel d'un de ses père et mère?

S'il s'agit de poser le principe selon lequel deux partenaires de même sexe forment autant un couple ou un ménage que deux partenaires de sexe opposé, il n'est pas besoin de modifier notre définition du mariage, dès lors que nous disposons de la loi du 23 novembre 1998 instaurant la cohabitation légale (articles 1475 à 1479 du Code civil). Il suffit d'améliorer cette législation.

De manière générale, la loi du 23 novembre 1998 instaurant la cohabitation légale n'a pas répondu aux attentes de tous les couples non mariés, qu'ils soient homosexuels ou hétérosexuels, même s'il est vrai qu'au départ cette loi avait été conçue plutôt pour répondre aux attentes des couples homosexuels. En effet, cette loi et le statut de cohabitant légal qu'elle crée ont une portée presque exclusivement symbolique. Le législateur, ayant volontairement écarté l'idée d'un statut générateur d'effets personnels, n'a réservé aux cohabitants légaux qu'un statut patrimonial de surcroît révocable sur le champ par un seul d'entre eux, sans délai de «préavis». Ce faisant, le législateur a rendu la protection limitée accordée par la loi aux cohabitants inexistante en pratique.

Concrètement, cette réforme ne résout aucune des difficultés rencontrées par les couples non mariés, notamment en cas de rupture du couple ou en cas de décès d'un des deux partenaires.

Ceci doit pouvoir expliquer en partie le désintéret que montrent les couples à l'égard de ce statut.

Le présent amendement vise donc à améliorer le statut des cohabitants légaux sur les de manière à ce que ce statut puisse présenter de l'intérêt tant à l'égard des couples hétérosexuels, qu'à l'égard des couples homosexuels.

Les améliorations apportées sont les suivantes:

1. Champ d'application

Malgré que la loi du 23 novembre 1998 régit tant les relations au sein de couples que les relations entre parents, c'est bien la situation d'un couple uni par un lien affectif et sexuel que les parlementaires de l'époque avaient pris de manière spécifique en considération, puisque cette loi:

- ne prend en compte que les relations entre deux personnes;
- rend incompatible une cohabitation légale avec le mariage ou une autre relation de couple.

En outre, le champ d'application particulièrement large de la loi actuelle peut poser des problèmes lors de l'ouverture de la succession en cas de cohabitation légale entre ascendant et descendant.

C'est pourquoi il est préférable de restreindre le champ d'application de la loi de 1998 en excluant toutes les personnes liées par un lien de parenté. L'amendement vise donc à instaurer une condition supplémentaire pour pouvoir faire une déclaration de cohabitation légale, à savoir que les partenaires ne puissent être liés entre eux par un lien de parenté justifiant un empêchement à mariage dont le Roi ne peut dispenser.

2. Bijdrage in de lasten van het samenleven

De verplichting om bij te dragen in de lasten van het samenleven naar evenredigheid van hun mogelijkheden wordt gecombineerd met twee instrumenten ontleend aan de oorspronkelijke regeling:

De benadeelde samenwonende kan de vrederechter verzoeken een machtiging te verlenen om geldsommen te ontvangen of hem een onderhoudsuitkering toe te kennen.

3. Verplichting van wederzijdse hulp en bijstand

Wettelijk samenwonenden zijn elkaar voortaan wederzijdse hulp en bijstand verschuldigd. De vrederechter wordt bevoegd om aan de samenwonende een geldsom of een onderhoudsuitkering toe te kennen. Krachtens artikel 1479, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek kan de onderhoudsuitkering ook na de beëindiging van het samenwonen toegekend worden, maar wel gedurende maximum een jaar na de beëindiging van de wettelijke samenwoning. De onderhoudsuitkering mag niet meer dan een derde van de netto inkomsten van de schuldenaar bedragen.

4. Bescherming van de gezinswoning

De gezinswoning wordt beter beschermd. Commentatoren hebben er meermaals op gewezen dat de beëindiging van het samenwonen meteen ook een einde maakt aan de bescherming die artikel 1477, § 2, biedt. Voortaan bepaalt de wet dat bij de beëindiging van de wettelijke samenwoning, de samenwonende huurder de huur niet kan opzeggen zonder de andere partij de gelegenheid te bieden met de eigenaar te onderhandelen over de opzegging van de huurovereenkomst. Ook wordt bepaald dat bij de beëindiging van de wettelijke samenwoning de huurder de andere partij de tijd moet geven om de woning te verlaten: die termijn duurt minstens drie maanden en maximum een jaar.

Als beide partners samen huren, kan de vrederechter op grond van artikel 1479, eerste lid, dringende en voorlopige maatregelen bevelen betreffende het betrekken van de gemeenschappelijke verblijfplaats, ongeacht of de verblijfplaats eigendom van beide partners is of gewoon gehuurd wordt. De beschermingsmaatregel kan maximum een jaar voortduren na de beëindiging van de wettelijke samenwoning.

Als een van beide partijen eigenaar is van de gemeenschappelijke verblijfplaats, bepaalt de wet dat de samenwonende partner die geen eigenaar is, gedurende een bepaalde termijn in de gemeenschappelijke verblijfplaats kan blijven wonen. Die termijn varieert van drie maanden tot een jaar, afhankelijk van hoe lang de wettelijke samenwoning heeft geduurd. Daarnaast kan de partij die geen eigenaar is, de kosten terugvorderen die zij gemaakt heeft voor werken in het onroerend goed die geen onderhoudswerken zijn.

In artikel 1477, § 2, worden technische verbeteringen aangebracht: door de verwijzing naar artikel 224, § 1, punt 2, en naar § 2 van hetzelfde artikel beschikken ook samenwonenden over de mogelijkheid een vordering tot nietigverklaring in te stellen voor een handeling verricht met overtreding van een gerechtelijk verbod tot vervreemding (artikel 224, § 1, punt 2) en over de termijn van een jaar om de vordering in te stellen (artikel 224, § 2).

5. Vruchtgebruik voor de langstlevende wettelijk samenwonende van het onroerend goed dat tot voornaamste woning diende en van het daarin aanwezige huisraad.

De langstlevende wettelijk samenwonende wordt beter beschermd: als de wettelijke samenwoning twee jaar onafgebroken heeft geduurd, verkrijgt de langstlevende wettelijk samenwonende voortaan het vruchtgebruik van het onroerend goed dat bij het opvallen van de nalatenschap de partijen tot voornaamste woning diende, en het daarin aanwezige huisraad. De artike-

2. Contribution aux charges du ménage

L'obligation de contribuer aux charges du ménage en proportion de ses facultés est maintenant assortie de deux instruments empruntés au régime primaire:

La possibilité pour le cohabitant lésé de demander au juge de paix une délégation de sommes ou de se voir accorder une pension alimentaire par celui-ci.

3. Devoir de secours et d'assistance

Par ailleurs, les cohabitants légaux sont désormais liés par un devoir de secours et d'assistance. Le Juge de paix devient compétent pour accorder au cohabitant une pension alimentaire ou une délégation de sommes. En vertu de l'article 1479, alinéa 3, du Code civil, la pension alimentaire peut continuer à être octroyée après la rupture de la cohabitation, mais pour une durée maximale d'un an à dater de la cessation de la cohabitation légale et elle ne peut excéder un tiers des revenus nets du débiteur.

4. Protection du logement familial

Le logement familial fait l'objet d'une protection renforcée. Nombreux commentateurs avaient souligné que la rupture de la cohabitation met fin instantanément à la protection mise en place par l'article 1477, § 2. Désormais, la loi prévoit qu'en cas de rupture de la cohabitation légale, le cohabitant titulaire du bail ne peut y mettre fin sans permettre à son partenaire de négocier avec le propriétaire la cession de ce bail. Il est prévu également qu'en cas de cessation de la cohabitation, le titulaire du bail donne un certain délai à son partenaire pour quitter les lieux: ce délai a une durée minimale de trois mois et maximale d'un an.

Si les deux partenaires sont titulaires du bail, le juge de paix pourra toujours accorder sur base de l'article 1479, alinéa 1er, à titre de mesures urgentes et provisoires la jouissance exclusive de la résidence commune à l'un des cohabitants, que cette résidence soit la propriété des deux partenaires ou simplement prise par eux en location. Cette mesure de protection peut désormais s'étendre au-delà de la cessation de la cohabitation et perdurer un an maximum à dater de la rupture de la cohabitation légale.

Si la résidence commune a été établie dans un immeuble dont une partie est propriétaire, la loi prévoit désormais une période minimale de maintien dans les lieux pour le cohabitant non propriétaire (entre trois mois et un an selon la durée de la cohabitation) et le principe d'une indemnisation au profit du cohabitant non propriétaire pour les travaux autres que l'entretien locatif qu'il aurait effectués dans l'immeuble.

Des adaptations techniques sont apportées à l'article 1477, § 2, à savoir le renvoi à l'article 224, § 1er point 2, et au § 2 de ce même article, est ainsi ouverte aux cohabitants légaux l'action en nullité d'un acte accompli en violation d'une interdiction judiciaire d'aliéner (article 224, § 1er, point 2) et le délai annuel de l'intentement de l'action (article 224, § 2) est également applicable.

5. Usufruit du cohabitant légal survivant sur l'immeuble affecté au logement principal ainsi que sur les meubles meublants.

Une protection accrue est accordée au cohabitant légal survivant: désormais, si la cohabitation a été ininterrompue pendant deux ans, le cohabitant légal recueille l'usufruit de l'immeuble affecté au jour de l'ouverture de la succession au logement principal des cohabitants, ainsi des meubles meublants qui le garnissent. Les articles 745^{quater} à 745^{sexies} relatifs à la conversion de

len 745^{quater} tot 745^{sexies} betreffende de omzetting van het vruchtgebruik zijn van overeenkomstige toepassing op de langstlevende wettelijk samenwonende. Als de wettelijke samenwoning twee jaar onafgebroken heeft geduurd, kunnen schenkingen onder de levenden of bij testament niet tot gevolg hebben dat de langstlevende wettelijk samenwonende het vruchtgebruik verliest van het onroerend goed dat bij het openvallen van de nalatenschap de samenwonenden tot voornaamste woning diende en van het daarin aanwezige huisraad.

Het vermoeden dat het om een gift gaat (artikel 1478, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek) wordt overbodig aangezien leden van eenzelfde gezin niet beschouwd kunnen worden als wettelijk samenwonenden. Die bepaling wordt dus opgeheven.

6. Beëindiging van de wettelijke samenwoning

Om de scherpe kantjes van een eenzijdige beëindiging af te ronden, worden twee verbeteringen aangebracht:

— de partij die besluit de wettelijke samenwoning te beëindigen, moet de andere partij ervan op de hoogte brengen (bij de huidige stand van de wet wordt de partner op de hoogte gebracht door de ambtenaar van de burgerlijke stand, die hem een deurwaardersexploot bezorgt);

— de partij die beslist de wettelijke samenwoning te beëindigen, moet een « opzegtermijn » naleven waarvan de duur rekening houdend met de omstandigheden beperkt is en redelijk. Doet zij dit niet, dan moet zij een vergoeding betalen.

7. Procedure voor de vrederechter en geldigheidsduur van de voorlopige maatregelen opgelegd door de vrederechter

Artikel 1479 van het Burgerlijk Wetboek wordt zo aangepast dat de maatregelen van de vrederechter blijven gelden ook na de beëindiging van de wettelijke samenwoning, maar gedurende nog maximum een jaar.

Bovendien bevat het amendement een verduidelijking van de procedure om een zaak aanhangig te maken bij de vrederechter: momenteel moet dat wegens een leemte in de wet geschieden via een dagvaarding door een deurwaarder. Voortaan echter wordt de zaak aanhangig gemaakt bij de vrederechter door middel van een verzoekschrift op tegenspraak.

8. Opheffing van de ongelijkheden tussen gehuwde en wettelijk samenwonende koppels

Voortaan bepaalt de wet dat de wettelijk samenwonende gelijkgesteld wordt met de echtgenoot voor de toepassing van de wetgeving inzake de pensioenen, de kinderbijslag, de verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, de arbeidsongevallen en de beroepsziekten, en het Handvest van de sociaal verzekerde.

Nr. 3 VAN MEVROUW NYSSENS

(Subsidiair amendement op amendement nr. 2)

Art. 9bis (nieuw)

Een artikel 9bis (nieuw) invoegen, luidende:

« Art. 9bis. — In hetzelfde wetboek wordt een artikel 318bis (nieuw) ingevoegd, luidende:

« Art. 318bis. — Deze afdeling is niet van toepassing op een huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht. »

l'usufruit s'appliquent au cohabitant légal survivant. Dès lors que la cohabitation légale a duré deux ans sans interruption, les libéralités par acte entre vifs ou par testament ne peuvent avoir pour effet de priver le cohabitant légal survivant de l'usufruit de l'immeuble affecté au jour de l'ouverture de la succession au logement principal des cohabitants ainsi que des meubles meublants qui le garnissent.

La présomption de libéralité prévue à l'article 1478, alinéa 3, du Code civil perd sa raison d'être dès lors que les membres d'une même famille ne peuvent être considérés comme cohabitants légaux. Cette disposition est donc supprimée.

6. Rupture de la cohabitation légale

Deux améliorations sont apportées à la loi pour atténuer le caractère abrupt de la rupture unilatérale:

— l'obligation pour la partie qui entend cesser la cohabitation d'en faire part à son partenaire (dans la loi actuelle, le partenaire est informé par l'officier de l'état civil qui lui adresse un exploit d'huissier);

— l'obligation pour la partie qui entend cesser la cohabitation de respecter un délai de préavis dont la durée sera limitée et raisonnable en fonction des circonstances, ou à défaut de verser une indemnité compensatoire.

7. Procédure devant le juge de paix et durée de validité des mesures provisoires ordonnées par le juge de paix

L'article 1479 du Code civil est adapté de manière à ce que les mesures prises par le juge de paix puissent continuer à produire leurs effets au-delà de la rupture de la cohabitation légale, mais pour une durée maximale d'un an à dater de la cessation de la cohabitation légale.

Par ailleurs, le mode d'introduction de la procédure devant le juge de paix est précisé: actuellement, en raison d'une lacune de la loi, ce mode est la citation par huissier. Désormais, il est expressément prévu que le juge de paix est saisi par requête contradictoire.

8. Suppression des inégalités entre couples mariés et cohabitants légaux

Désormais, la loi prévoit qu'un cohabitant légal est assimilé à un conjoint pour l'application de la législation relative aux pensions, aux allocations familiales, à l'assurance soins de santé et indemnité, aux accidents du travail et maladies professionnelles et pour l'application de la Charte de l'assuré social.

N° 3 DE MME NYSSENS

(Amendement subsidiaire à l'amendement n° 2)

Art. 9bis (nouveau)

Insérer un article 9bis (nouveau), rédigé comme suit:

« Art. 9bis. — Un article 318bis nouveau est inséré dans le même Code, rédigé comme suit:

« Art. 318bis. — La présente section ne s'applique pas au mariage entre personnes de même sexe. »

Verantwoording

Het vermoeden van vaderschap is dwingend van aard. Het is onmisbaar voor het evenwicht in het gezin en in de samenleving en is gebaseerd op een combinatie van twee dwingende verplichtingen die bij het huwelijk horen, namelijk de seksuele samenwoning — die dus mogelijk tot voortplanting leidt — en de getrouwheid.

Dit nog steeds geldende principe gaat terug tot vroegere tijden waarin er nog geen wetenschappelijke middelen waren om het vaderschap al dan niet te bewijzen en het vermoeden van vaderschap onmisbaar was bij de bescherming van de belangen van het kind tegen de mogelijke zijsprongetjes van zijn ouders. Dat dit principe de echtelijke vrede kan waarborgen is onlangs weer aan de orde gesteld in een paar recente arresten van het Arbitragehof dat op de nog steeds actuele, uiterst belangrijke rol ervan heeft gewezen.

Het wetsvoorstel snijdt dit onderwerp niet aan in het kader van het homoseksuele huwelijk. Aangezien de wetgever heeft geoordeeld dat het afstammingsrecht en het vermoeden van vaderschap wijzen op bloedbanden die normaal bestaan, of biologisch gezien kunnen bestaan, heeft hij het niet nodig geacht de bepalingen terzake te wijzigen.

Om een duidelijke interpretatie te waarborgen, is het echter niet nodig erop te wijzen dat het vermoeden van vaderschap in het kader van het homoseksuele huwelijk niet van toepassing is. Als het vermoeden in dit kader gehandhaafd wordt, gaat men seks en vaderschap volledig los van elkaar beschouwen, wat tot een soort asexueel vaderschap kan leiden.

De wettelijke oplossing die deze juridisch onhoudbare toestand kan verhelpen, bestaat erin uitdrukkelijk te bepalen dat het huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht niet kan leiden tot de toepassing van het vermoeden van vaderschap als bedoeld in de artikelen 315 en volgende van het Burgerlijk Wetboek.

Nr. 4 VAN DE HEER **de CLIPPELE**

Opschrift

Het opschrift wijzigen als volgt:

« *Wetsvoorstel tot invoering van verschillende huwelijkscategorieën en tot wijziging van sommige bepalingen van het Burgerlijk Wetboek.* »

Nr. 5 VAN DE HEER **de CLIPPELE**

Art. 2

Dit artikel doen vervallen.Nr. 6 VAN DE HEER **de CLIPPELE**

Art. 3

Dit artikel vervangen als volgt:

« *Art. 3. — Artikel 143 van het Burgerlijk Wetboek, opgeheven door de wet van 31 maart 1987, wordt*

Justification

La présomption de paternité revêt un caractère impératif. Indispensable à l'équilibre des familles et de la société, elle se fonde sur la combinaison de deux des devoirs d'ordre public qui naissent de la conclusion du mariage, à savoir la cohabitation sexuelle et donc susceptible d'engendrer la procréation et la fidélité.

Ce fondement toujours actuel remonte à une époque ancienne où les moyens scientifiques de prouver la paternité ou la non paternité faisaient défaut et où la présomption de paternité constituait le rempart indispensable pour l'intérêt de l'enfant contre les écarts possibles de ses parents. Son rôle de garante de la paix des familles connût un regain d'actualité dans certains arrêts récents de la Cour d'arbitrage, qui en rappela la fonction essentielle toujours actuelle.

La proposition de loi n'aborde pas la question dans le cadre du mariage homosexuel. Le législateur ayant jugé que le droit de la filiation, et la présomption de paternité, étant le reflet de liens de sang qui normalement existent ou pourraient exister biologiquement, il n'a pas vu la nécessité de les modifier.

Or, pour la clarté de l'interprétation, il importe de préciser que la présomption de paternité ne s'applique pas dans le cadre du mariage homosexuel. Le maintien de la présomption dans ce cadre relèverait de la dissociation absolue du sexe et de la parenté conduisant alors à une forme de parenté asexuée.

Face à cette situation intenable juridiquement, la solution légale consiste à préciser explicitement que le mariage des couples de même sexe n'entraîne pas l'application de la présomption de paternité des articles 315 et suivants du Code civil.

Clotilde NYSENS.

N° 4 DE M. **de CLIPPELE**

Intitulé

Remplacer l'intitulé par ce qui suit:

« *Proposition de loi créant différentes catégories de mariage et modifiant certaines dispositions du Code civil.* »

N° 5 DE M. **de CLIPPELE**

Art. 2

Supprimer cet article.N° 6 DE M. **de CLIPPELE**

Art. 3

Remplacer cet article par ce qui suit:

« *Art. 3. — L'article 143 du Code civil, abrogé par la loi du 31 mars 1987, est rétabli dans la rédaction*

hersteld in de volgende lezing: «Eenieder heeft het recht de identiteit van zijn moeder en zijn vader te kennen.»

Nr. 7 VAN DE HEER de CLIPPELE

Art. 3bis (nieuw)

Een artikel 3bis (nieuw) invoegen, luidende:

«Art. 3bis. — Het huwelijk tussen meer dan twee personen of tussen personen van hetzelfde geslacht is van rechtswege nietig. Het zal automatisch worden omgezet in een verklaring van wettelijke samenwoning als bedoeld in de artikelen 1475 tot 1479 van het Burgerlijk Wetboek, op voorwaarde dat aan alle wettelijke voorwaarden is voldaan met uitzondering van die welke betrekking heeft op de verklaring voor de ambtenaar van de burgerlijke stand.»

Nr. 8 VAN DE HEER de CLIPPELE

Art. 3ter (nieuw)

Een artikel 3ter (nieuw) invoegen luidende:

«Art. 3. — In hoofdstuk III « Onderscheiden Orden in de erfopvolging » van de Eerste Titel van Boek III van het Burgerlijk Wetboek wordt een afdeling IVbis ingevoegd luidende:

«Afdeling 4bis. — Erfopvolging van de wettelijk samenwonenden.

Wanneer de overledene geen nakomelingen heeft achtergelaten en er geen laatste wilsbeschikking is, verkrijgt de persoon met wie hij wettelijk samenwoont overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 1475 tot 1479 van het Burgerlijk Wetboek, het vruchtgebruik van de gehele nalatenschap. Die persoon verkrijgt eveneens het vruchtgebruik van de nalatenschap wanneer alle afstammelingen van de overledene dezelfde zijn als die van de persoon met wie hij wettelijk samenwoonde overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 1475 tot 1479 van het Burgerlijk Wetboek. Wanneer zijn nakomelingen ten dele gemeenschappelijke nakomelingen zijn en ten dele geboren zijn uit een andere echt, is enkel het deel dat toekomt aan de gemeenschappelijke afstammelingen met het vruchtgebruik bezwaard.»

Nr. 9 VAN DE HEER de CLIPPELE

Art. 16

Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 16. — In artikel 1398 van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden «van de echtgenoten» ingevoegd tussen de woorden «Het wettelijk stelsel» en «berust».

suivante: «Toute personne a le droit de connaître l'identité de sa mère et de son père.»

N° 7 DE M. de CLIPPELE

Art. 3bis (nouveau)

Insérer un article 3bis (nouveau), libellé comme suit:

«Art. 3bis. — Le mariage entre plus de deux personnes ou entre personnes de même sexe est nul de plein droit. Cette union sera automatiquement transformée en une déclaration de cohabitation telle que prévue aux articles 1475 à 1479 du Code civil, à condition que toutes les conditions légales soient remplies, à l'exception de celle qui vise la déclaration à l'officier de l'état civil.»

N° 8 DE M. de CLIPPELE

Art. 3ter (nouveau)

Insérer un article 3ter (nouveau), libellé comme suit:

«Art. 3. — Il est inséré dans le chapitre III « Les divers ordres de succession » du titre premier du livre III du Code civil une section IVbis, libellée comme suit:

«Section 4bis. — Des successions déferées au cohabitants légaux.

Si le défunt ne laisse pas de postérité, et à défaut de dispositions de dernières volontés, la personne avec laquelle il cohabitait légalement conformément aux dispositions des articles 1475 à 1479 du Code civil, recueille l'usufruit de sa succession pour le cas où tous les descendants du défunt sont communs avec la personne avec laquelle il cohabitait conformément aux dispositions des articles 1475 à 1479 du Code civil. Pour le cas où sa postérité est partiellement commune et partiellement issue d'une autre union, l'usufruit grèvera uniquement la part revenant aux descendants communs.»

N° 9 DE M. de CLIPPELE

Art. 16

Remplacer cet article par ce qui suit:

«Art. 16. — À l'article 1398 du Code civil, les mots «des époux» sont insérés entre les mots «Les régime légal» et les mots «est fondé sur ...».

Nr. 10 VAN DE HEER **de CLIPPELE**

Art. 17

Het voorgestelde artikel 17 vervangen als volgt :

«Art. 17. — Artikel 1398 van het Burgerlijk Wetboek wordt aangevuld met de volgende bepaling :

«Het wettelijk stelsel van personen die een verklaring van wettelijke samenwoning hebben afgelegd overeenkomstig de artikelen 1475 tot en met 1479 van het Burgerlijk Wetboek is dat van de scheiding van goederen zoals bepaald in de artikelen 1466 tot en met 1469.»

Nr. 11 VAN DE HEER **de CLIPPELE**

Art. 18

Dit artikel vervangen als volgt :

«Art. 18. — Het punt 4 van artikel 1405 van het Burgerlijk Wetboek wordt opgeheven.»

Nr. 12 VAN DE HEER **de CLIPPELE**

Art. 19

Artikel 19 vervangen als volgt :

«Art. 19. — Artikel 1410 van het Burgerlijk Wetboek wordt vervangen als volgt :

«Art. 1410. — De betaling van schulden van een van de echtgenoten, krachtens artikel 1406, kan worden verhaald op de onverdeelde helft van het gemeenschappelijk vermogen dat de schuldenaar toekomt. De andere helft van de gemeenschappelijke goederen die worden in beslag genomen of verdeeld op veiling, zal in dat geval worden beschouwd als eigendom van de echtgenoot die niet gehouden is de schuld te betalen.

Deze veiling kan ook in der minne geschieden in de vorm bepaald voor de wijziging van de huwelijksvermogensstelsels, op voorwaarde dat de akte duidelijk melding maakt van de goederen die onder de veiling vallen en van de betalingen die worden verricht voor het aanzuiveren van de schulden van een van de echtgenoten.»

Nr. 13 VAN DE HEER **VANDENBERGHE**

Art. 3

Aan de voorgestelde tekst een tweede lid toevoegen, luidende :

«Indien het huwelijk werd aangegaan tussen personen van hetzelfde geslacht, is artikel 315 van dit Wetboek niet van toepassing.»

N° 10 DE M. **de CLIPPELE**

Art. 17

Remplacer cet article par ce qui suit :

«Art. 17. — À l'article 1398 du Code civil, il est ajouté la disposition suivante :

«Le régime légal entre personnes qui ont fait une déclaration de cohabitation conformément aux articles 1475 à 1479 du Code civil est celui de la séparation des biens pure et simple telle que prévue aux articles 1466 à 1469.»

N° 11 DE M. **de CLIPPELE**

Art. 18

Remplacer cet article par ce qui suit :

«Art. 18. — Le point 4 de l'article 1405 du Code civil est supprimé.»

N° 12 DE M. **de CLIPPELE**

Art. 19

Remplacer cet article par ce qui suit :

«Art. 19. — L'article 1410 du Code civil est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 1410. — Le paiement des dettes propres à l'un des époux en vertu de l'article 1406 peut être poursuivi sur la moitié indivise du patrimoine commun revenant au débiteur. L'autre moitié des biens communs saisi ou partagés sur licitation sera dans ce cas considérée comme un propre de l'époux qui n'est pas tenu au paiement de la dette.

Cette licitation peut également avoir lieu à l'amiable sous les formes prévues pour la modification des régimes matrimoniaux à condition que l'acte précise clairement les biens qui font l'objet de la licitation et les paiements qui sont faits en apurement des dettes de l'un des époux.»

Olivier de CLIPPELE.

N° 13 DE M. **VANDENBERGHE**

Art. 3

Ajouter, au texte proposé, un alinéa 2 rédigé comme suit :

«Si le mariage a été contracté par des personnes de même sexe, l'article 315 du présent Code n'est pas applicable.»

Verantwoording

Ter wille van de juridische coherentie van ons burgerlijk recht, niet alleen in de interne rechtssfeer, maar ook in de sfeer van het internationaal privaatrecht, verdient het aanbeveling de problematiek van de openstelling van het huwelijk voor personen van hetzelfde geslacht los te koppelen van de afstammingsproblematiek voor deze personen.

Dit standpunt is coherent met de bedoeling van de indieners van het voorstel, die in hun toelichting de nadruk hebben gelegd op het sociale gegeven dat vele gehuwden het huwelijk in de eerste plaats als een affectieve band tussen hen beiden beschouwen, veeleer dan een element in een afstammingsband. In de toelichting staat daarenboven te lezen:

«Een huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht wordt aldus volledig gelijkgeschakeld met een huwelijk tussen twee personen van verschillend geslacht, met uitzondering van de gevolgen inzake afstamming.»

Het amendement komt aan deze bezorgdheid tegemoet.

Nr. 14 VAN DE HEER VANDENBERGHE

Art. 5bis (nieuw)

Een artikel 5bis (nieuw) invoegen, luidende :

«Art. 5bis. — Artikel 164 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 164. — Echter kan de Koning, om gewichtige redenen, het in het vorige artikel vervatte verbod opheffen, evenals het in artikel 162 vervatte verbod betreffende huwelijken tussen schoonbroeder en schoonzuster, schoonbroeder en schoonbroeder of schoonzuster en schoonzuster.»

Verantwoording

Blijkbaar door een vergetelheid hebben de indieners van het voorstel nagelaten de verwijzing die artikel 164 van het Burgerlijk Wetboek naar artikel 162 van het Burgerlijk Wetboek maakt aan te passen aan hun bedoelingen. Dit amendement wil dan ook de coherentie van het voorstel herstellen.

Hugo VANDENBERGHE.

Justification

Pour garantir la cohérence juridique de notre droit civil, non seulement dans la sphère du droit interne, mais aussi dans celle du droit international privé, il serait indiqué de dissocier la question de l'ouverture du mariage à des personnes de même sexe de celle de la filiation concernant ces personnes.

Cette vision des choses concorde avec l'intention des auteurs de la proposition qui ont mis l'accent, dans les développements, sur la réalité sociale selon laquelle nombre de conjoints considèrent avant tout le mariage comme un lien affectif entre eux, plutôt que comme un élément d'un lien de filiation. On peut en outre lire dans les développements :

«Un mariage entre deux personnes du même sexe est donc mis sur un total pied d'égalité avec un mariage entre deux personnes de sexe différent, à l'exception des effets liés à la filiation.»

L'amendement répond à cette préoccupation.

N° 14 DE M. VANDENBERGHE

Art. 5bis (nouveau)

Insérer un article 5bis (nouveau), libellé comme suit :

«Art. 5bis. — L'article 164 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 164. — Néanmoins, il est loisible au Roi de lever, pour des causes graves, la prohibition portée au précédent article, y compris l'interdiction prévue à l'article 162 relativement aux mariages entre beau-frère et belle-sœur, beau-frère et beau-frère ou belle-sœur et belle-sœur.»

Justification

Les auteurs de la proposition ont manifestement oublié d'adapter conformément à leurs intentions la référence à l'article 162 du Code civil qui figure à l'article 164 du Code civil. Le présent amendement tend dès lors à restaurer la cohérence de la proposition.